

جهرم

جهرم در 190 کیلومتری جنوب غربی شیراز در دشتی پوشیده از نخل و مرکبات قرار دارد که خرماي شاهانی و عطر سحر انگیز مرکباتش نوازش بخش جان و روان است. شهرستان جهرم با جمعیتی بالغ بر 220 هزار نفر که حدود نیمی از آن در شهر جهرم زندگی می کنند 5 هزار و 629 کیلومتر وسعت دارد. مرکز شهرستان جهرم شهر جهرم است و علاوه بر آن قطب اباد، خاوران و باب انار نیز شهر به حساب می آیند. بخش های کردیان، خفر، سیمکان و مرکزی شامل 12 دهستان و متشکل از 208 آبادی از بخش های این شهرستان به شمار می آیند. شهرستان جهرم به شهرستان های شیراز، فسا، داراب، فیروزآباد و لارستان محدود است. رودخانه های مهم آن قره اقاچ و شور می باشند که به خلیج فارس می ریزد. ارتفاع شهرستان جهرم از سطح دریا 1120 متر است. کوه های سپیدار، البرز، گرم، سیمکان، گشتاسب یا سپید کوه در این شهرستان واقع اند.

متوسط مقدار بارندگی در شهرستان جهرم 282 میلی متر در سال است و با آن که آب و هوای گرم و خشک دارد به علت فضای سبز و باغهای فراوان رطوبت آن تا 85% هم میرسد. دمای هوا در تابستان ها گاهی به 50 درجه و در زمستان به ندرت به 18 درجه سانتیگراد زیر صفر رسیده است.

پیشینه تاریخی

جهرم یکی از کهن ترین مراکز تمدن بشری در جنوب ایران می باشد. این شهر توسط اردشیر اول، پنجمین پادشاه هخامنشی بنا شده است. جهرم در زمان ساسانیان نیز شهری مهم و مرکز اقامت شاهزادگان بوده است. در شاهنامه فردوسی در داستان به سلطنت رسیدن بهرام گور و داستان اردشیر بابکان نیز از جهرم یاد می کند.

آن گونه که فارسنامه ابن بلخی نقل می کند ، مردم چهارم در سال بیست هجری به دین مبین اسلام روی آورده و اکنون 9/99 درصد از مردم شهرستان شیعه دوازده امامی هستند. نژاد چهارمی ها اریایی و گویش مردم ابتدا پارسی باستان و سپس پارسی میانه و در سده سوم هجری به فارسی دری تغییر یافت و با امیخته شدن واژه های عربی به زبان کنونی تبدیل شد.

1. شاهزاده فضل بن موسی بن جعفر:

این آرامگاه زیارتگاهی است منسوب به یکی از فرزندان امام موسی بن جعفر(ع) است. ساختمان این زیارتگاه شامل بقعه ای کوچک و ساده است که درون آن فاقد تزیینات و کاشی کاری است. این زیارتگاه دارای گنبد اجری ساده و بلندی است. سنگ قبر این امامزاده در سال 806 ه.ق به دستور سلطان محمد سلجوقی در اصفهان ساخته شده و به چهارم انتقال داده شده است. ساختمان زیارتگاه نیز مربوط به قرن نهم هجری است.

2. مسجد و مدرسه خان:

این اثر مربوط به دوره صفویه در غرب شهر چهارم قرار گرفته و مصالح آن از خشت، گل، اجر، سنگ و گچ می باشد. بانی آن شخصی است به نام حاج محمد حسن خان. ای بنا حدود 200 سال قبل توسط یکی از افراد خاندان موسس آن تعمیر گردیده که تاریخ تعمیر آنبا حروف ابجد باشعر بر سنگی نوشته شده و بالای درب ورودی مدرسه نصب گردیده و هم اکنون تعدادی از طلاب و مدرسین همه روزه در مدرسه مشغول تحصیل و تدریس اند. مسجد خان از بناهای دوره صفویه که ساختمان اجری این مسجد که در کنار ساختمان مدرسه خان واقع شده است، بر اساس سنگ نوشته در ورودی، از آثار ساخته شده در دوره شاه سلیمان دوم صفوی است که توسط حاجی سلیمان بیگ ذوالقدر چهارمی ساخته شده که ساختمان مسجد شامل شبستانی ساده با طاق های متعدد است که فاقد تزیینات و کاشی کاری است.

3. قدمگاه (اتشکده):

این اثر در جنوب شهر جهرم بر فراز تپه ای واقع شده به طوری که چشم هر بیننده ای را به خود جذب می کند. این ساختمان به قدمگاه و اتشکده نیز معروف است. بر اساس کاوش های به عمل آمده این ساختمان را از بناهای بعد از اسلام می دانند. قدمگاه متعلق به دوره ساسانیان بوده و در سال های اخیر توسط سازمان میراث فرهنگی و گردشگری مرمت و بازسازی شده است.

4. غار سنگ شکنان:

غار سنگ شکنان به عنوان بزرگ ترین غار دست ساز جهان مطرح است. معماران و حجاران از سنگ های کوه های جنوب شرقی جهرم آثاری بدیع و گران بها به یادگار گذاشته اند. ستون های سنگی غار به شکلی کاملاً مهندسی سقف را نگه داشته است که نشان از توان بالای استادان و حجاران جهرمی در مهندسی معدن سده های پیشین می باشد.

5. بازار زندیه:

بازار جهرم یکی از بناهای زیبای اواخر دوره زندیه می باشد. از این بنا به عنوان خواهر دو قلوی بازار وکیل شیراز نام برده می شود. بازار از نوع بازارهای صلیبی است که چهارسوق زیبایی در وسط آن خودنمایی می کند. این بنا دارای چندین کاروانسرا، مسجد و حمام متصل به خود می باشد. حاج محمد حسین خان جهرمی حاکم جهرم (متولد 1256 ه.ق) این اثر را به یادگار گذاشته است.

5. دروازه پیرشیب:

از آثار تاریخی دوران قاجاریه که در داخل شهر جهرم واقع شده است این بنا دارای دالانی با سقف گنبدی است که عرقچین و مقرنس کاری پوشش درونی آن را تشکیل می دهد. ارتفاع گنبد تا کف موجود 5 متر می باشد بر فراز این دروازه کتیبه ای تعبیه شده که تاریخ 1268 هـ.ق بر روی آن حک شده است. در طرف راست این اثر نیز دو فضای چلیپا شکلی وجود دارد که به امامزاده پیر شیب مشهور است.

6. خانه جلال طوفان

جلال طوفان در سال ۱۲۹۸ در خانواده فرهنگی در شهر جهرم به دنیا آمد. کلاسهای اول و دوم ابتدایی خود را در فسا و جهرم گذراند و بقیه دوران تحصیل خود را تا پایان متوسطه در شیراز طی کرد. با افتتاح اولین دوره دانشسرای مقدماتی در شیراز برای ادامه تحصیل به آنجا رفت و پس از فارغ التحصیل شدن با آنکه در امتحانات نهایی رتبه دوم شده بود و می توانست به دانشگاه برود به علت مشکلات خانوادگی از ادامه تحصیل منصرف شد. در سال ۱۳۱۵ به عنوان اولین آموزگار دیپلم به اداره فرهنگ جهرم آمد و به شغل مقدس معلمی پرداخت و خدمات ارزنده ای از خود ارایه کرد. چند سال بعد در کنکور دانشگاه تهران شرکت کرد و در رشته حقوق به تحصیل پرداخت.

ب) بخش خفر

بخش خفر از جمله بخشهای پهناور شهرستان جهرم می باشد . کردیان ، سیمکان و مرکزی از دیگر بخشهای شهرستان جهرم می باشند که خفر مانند نگینی سبز در این منطقه از لحاظ

طراوت ، سرسبزی ، آب و هوا ، تاریخ ، حرف اول را دارد . وجود چشمه ها ، قنوت و آبشارهای متعدد این بخش را از دیگر بخشهای شهرستان متمایز کرده است . اماکن تاریخی این خطه سرسبز و کهن مربوط به دوران قبل از اسلام و بعد از اسلام حاکی از تاریخ و هویتی اصیل می باشد . با توجه به تعدد آثار و ابنیه تاریخی در منطقه خفر از جمله کاروانسراها ، تپه های تاریخی ، بناها ، غارها و شگفتی های مربوط به دوره غارنشینی به جرأت می توان این خطه را نگین تاریخ ، هویت و فرهنگ غنی شهرستان چهارم نامید .

وسعت بخش خفر حدود 2800 کیلومتر مربع و دارای 61 روستا و آبادی با حدود 50000 نفر جمعیت می باشد . مرکز بخش خفر شهر باب انار می باشد که با دارا بودن آبشار و چشمه سار و باغات فراوان و همچنین منازل قدیمی ، یکی از شهرهای تاریخی منطقه می باشد که بافت تاریخی آن به تأیید سازمان میراث فرهنگی نیز رسیده است . یکی دیگر از شهرهای این بخش ، شهر خاوران است که دارای آب و هوایی دلپذیر می باشد . لازم به ذکر است که تک تک روستاهای خفر ویژگی خاص خود را دارد بطوری که منطقه گوکان (گوکون) که شامل چندین روستا می باشد دارای سالیزارها و رودخانه هایست که برای گردشگران تداعی کننده مناطق شمالی کشور می باشد . روستای برایجان (بریجون) با داشتن میوه های سردسیری ، روستای کته با داشتن قناتها و امامزاده پیر بناو (پیر بانو) ، روستای شهر خفر با داشتن آبشار و باغات فراوان و وجود امامزاده گانی از سلاله ی پاک خاندان رسول ا. . . ، روستای جزه با داشتن بقعه شیخ خلیفه ، روستای تادوان با وجود غارها و اشکفت و تل نقاره خانه و خانه گبری و . . . هر کدام حرفی برای گفتن دارند که دیدن آنها خالی از لطف نیست . این بخش دارای آب و هوایی معتدل می باشد که از صفر درجه تا 30 درجه سانتی گراد متغیر می باشد .

ارتفاع این منطقه از سطح دریا حدوداً 1070 متر می باشد ، وجود چهار فصل سال در این منطقه به عینه دیده می شود که تنوع میوه جات سردسیری و گرمسیری ، همچنین برنج کاری در این منطقه مؤید این مسئله می باشد . شغل اکثر مردم کشاورزی است و مهمترین

میوه های این منطقه ؛ هلو ، آلوژرد ، سیب ، بادام ، گردو ، خرمالو ، خرما ، انجیر ، انار ، پرتقال ، نارنگی و . . . است که با نرگس زارهای وسیع در باغات میوه چشم انداز زیبایی را خلق کرده است .

مراکز سیاحتی : میان جنگل واقع در خاوران - پارک شیخ احمدی واقع در خاوران - آبشار شهر خفر (خیابان جنب تربیت بدنی) - تنگ گل بانو واقع در شهر خفر (خیابان آبشار) - آب چنار واقع در صفاده - پشت آسیاب واقع در کراده (دامنه کوه سپیدار) - باغ آقائی واقع در برایجان - تفریحگاه شماره یک ساحلی آموزش و پرورش واقع در اسماعیل آباد - تفریحگاه شماره دو آموزش و پرورش واقع در آسمانجرد - آبشار باب انار واقع در باب انار - تنگ تادوان واقع در تادوان - بوستان طبیعی واقع در باب انار .

آثار تاریخی : غاز تادوان واقع در تادوان - بقعه شیخ خلیفه واقع در جزه - مقبره جاماسب حکیم واقع در کراده - کاروانسرای تاریخ واقع در علی آباد .

مراکز زیارتی : امامزاده حسین واقع در سهر خفر - امامزاده قاسم واقع در غربی - امامزاده محمد طاهر واقع در تادوان - امامزاده بی بی سه خواهران واقع در تادوان - امامزاده سلطان میر احمد واقع در شهر خفر - امامزاده بی بی خدیجه واقع در شهر خفر - امامزاده سید علی واقع در تادوان - امامزاده حسین واقع در مورچگی - امامزاده شاهزاده محمد واقع در خاوران - امامزاده پیر بانو واقع در کته - امامزاده ی روستای فشان .

1. بقعه شیخ خلیفه (زین الدین علی خلیفه)

بقعه شیخ خلیفه (زین الدین علی خلیفه) به شماره ثبتی 6783 می باشد . این بقعه براساس کتاب اقلیم فارس تألیف آقای محمدتقی مصطفوی ، یکی از بناهای تاریخی مهم متعلق به قرون 8 و 9 هجری است که در روستای جزه واقع شده است . بقعه مزین به کاشی های معرفی می باشد که قسمتی از کاشی های محراب آن در سال 1316 خورشیدی از طرف اداره سابق فرهنگ شهرستان جهرم اقدام به انتقال آن به موزه پارس در مرکز استان گردیده

که اکنون موجود می باشد . در این بقعه تعداد 6 قبر وجود دارد که احتمالاً از دانشمندان و برجستگان خفر بوده اند . هنوز مقرنس های قسمتی از طاقها سالم است .

2. مقبره جاماسب حکیم

مقبره جاماسب حکیم به شماره ثبتی 986 در سال 1353 خورشیدی که در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است . ایشان از دانشمندان روشن بین ایران باستان است که به تصریح منابع بازمانده از ادب و تاریخ زرتشتی داماد زردتشت پیامبر و وزیر کی گشتاسب کیانی است . بعد از زرتشت در آتشکده بلخ جانشین مذهبی او می شود و با انتقال مرکز این دین از شمال خراسان به سرزمین پارس ، به فارس می آید و سالها از میراث زردتشت در این سرزمین کهن پاسداری می کند . دید عمیق مذهبی و اطلاعات وسیع علمی او موجب شده است تا پیشگویی هایی را به او نسبت دهند . به طوریکه می گویند وقایع بعد از خود را تا چند هزار سال نوشته است . این پیشگویی ها در کتابی بنام آیاتگا جاماسبیک که به نامهای دیگر از جمله احکام جاماسب ، فرهنگ ملوک و اسرار عجم و جاماسب نامه مشهور گشته ، گردآوری شده است . از جمله وقایعی که جاماسب پیشگویی کرده است عبارتند از : نبوت پیامبران الهی همچون موسی (ع) ، عیسی (ع) و پیامبر اعظم حضرت محمد (ص) ، وقایع تاریخ اسلام و ایران تا ظهور حضرت مهدی (عج) ، سرانجام جاماسب در فارس از دنیا می رود و بر فراز تپه ای در روستای کراده (گاره) در منطقه خفر دفن می شود .

3. آبشار خفر

در روستای شهر خفر قرار دارد با چشم اندازی بسیار زیبا که در سال 1378 توسط سازمان ایرانگردی و جهانگردی وقت محوطه سازی و سکوسازی شده است دارای سرویس بهداشتی بوفه ، اغذیه فروشی می باشد این آبشار به آبشار مروارید شهرت دارد.

4. آبشار باب انار

در شهر باب انار (کوچه جنب بخشداری خفر) قرار دارد مکان جهت استراحت می باشد در مسیر این آبشار باغی وجود دارد که توسط شهرداری باب انار به پارک تبدیل شده که در آن سرویس بهداشتی، حمام، آلاچیق جهت رفاه حال گردشگران ساخته شده است.

ج) بخش کردیان

1. امامزاده بی بی حور

قدمت این بنای زیبا که در دل سخره های سنگی بنا شده است و دارای زیبایی خاصی می باشد به دوره ایلخانیان می رسد، گرچه برخی نیز آنرا به دوره صفویه نسبت داده اند. فاصله این مکان مقدس تا مرکز بخش کردیان 3 کیلومتر است. امامزاده بی بی حور که مشتاقان زیادی را همه روزه پذیرا می باشد از نوادگان امام موسی بن جعفر است.

تلفن های ضروری شهرستان جهرم:

مرکز اورژانس (115)، مرکز آتش نشانی (125)، اداره گاز (194)، اداره
مخابرات (117)، اداره اطلاعات (113)، نیروی انتظامی (116)، آموزش و
پرورش (2234659)، اداره برق (3332212)، راهنمایی و رانندگی (3334449)،
اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی (2229100)، بیمارستان شهید
مطهری (3331201)، بیمارستان پیمانیه (2264700)، سازمان هلال
احمر (2220952)، شهرداری (4446672)، صدا و سیما (2275990)،
فرمانداری (2221606)، کد شهرستان جهرم: 0791